

# דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:  
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה  
משואות-יצחק

## במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ \* משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת \* טל': 08-8616173 \* פקס: 08-8616174

שנת תשע"ט

פרשת בהעלותך

### א. אור החיים.

פרק י', פסוקים ב', ו' :

(ב) עשה לך וגו'. צריך לדעת למה הצריך להצטרות למסע המהפכות הלא עיני כל ישראל על הענין וכשיראהו נוסע נוסעים, ואולי כי לצד שלא היו נוסעים יחד אלא יקדים דגל יהודה ואחריו בני גרשון נושאי המשכן ואחריו דגל ראובן וכו', לזה היה צריך להצטרות כדי שכל אחד ידע הזמן בדיוק שישע בו בזה אחר זה. עוד נראה בדקדוק עוד אומרו תכת לך שלא היה צריך לומר, ויתבאר על פי דבריהם ז"ל שכתבנו בסמוך שלא היה מודקף הענין עד שהיה משה אומר לו קומה וגו' והיה הדבר תלוי ביד משה. ומעתה נוכל לומר גם כן שיצו ה'

שפמו כן תהיה נסיעת ישראל על פי משה לכבודו של משה, כדרך שחלק לו כבוד למסע הענין שלא יסע עד שיאמר לו קומה, והוא מה שרמז במאמר לך פרוש לרשותך ולמאמרך, ורז"ל דרשו (ספרי כאן) עשה לך משלך, גם דרשו (במד"ר פט"ו) לך אתה משמש ולא אחר יכול להשתמש בהם וע' פנים לתורה:

(ו) ותקעתם תרועה שנית. ולא היה מספיק בתקיעה אחת לכלן כדרך שתוקע למערב וצפון תקיעה אחת לשניהם כאומרו בספרי, (ח"ב ע"ג) הטעם לצד שהיו מורידים המשכן ונוסעים בני גרשון קדם שישעו דגל בני ראובן תימנה, לזה צריך תקיעה בפני עצמה אחר נסיעת המשכן:

*אלו*

1. מהי קושייתו של פרשנו הראשית דבריו?
2. מה מצאנו לכך?
3. מהו מצאנו הקושי בשימוש באיזה "לך"?
4. איזה תשובות שונות נותן פרשנו לכך, התוכל לאמותן, להסבירן ולומר בצד?
5. מה ההבדל ביניהן?
6. איזה הוצרכו לתקוצ תרועה שנית?

\* \* \*

### ב. הכתב והקבלה. פרק ו', פסוק ט':

כיצד לבאר בקשת "זכירה" אצל הקב"ה (ט) והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלהיכם. קול המורעיד יחריד לבב האנשים, כענין "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (עמוס ג, ו), ובזה ישובו אל ה' ויהיו נזכרים לפני ה' ויוושעו מאויביהם. וענין ה"זכרון" הוא כי בהיותם פושעים לפני ה' יסתיר פניו מהם והוא ענין השכחה, רוצה לומר שלא ישגיח בענינים והצלחתם. [אמנם בשו"ב אל ה' בתפילה ותשובה ועיני נפש וחרדו לפניו, יהיו נזכרים ומושגחים ונשעים מאויביהם] (ר"א). [בנדפס נשמטו המלים שהם כאן בסוגר מרובע, והחזרנו אותם ע"פ דברי ר"א במקור הדברים] לדבריו התשובה והוא העיקר חסר מן המקרא. לכן יתכן לבוין הדברים יותר על לשון המקרא, לבאר מלת "והרעותם" ענין שבירת הלב ונמיכת הרוח, כבמכילתא דרשב"י (מקץ קצח, א) "ואזבחה באהלו זבחי תרועה" (תהלים כז, ו) וכו' "ועתה ירום ראשי" (שם) דא כנסת ישראל וכו', דכתיב "זבחי אלהים רוח נשברה" (שם נא, יט), ע"ש. וכמו שכתבנו באמור (ויקרא כג, כד) ב"זכרון תרועה", ע"ש.

**בהעלותך**

והמכוון במלות "וְהָרְעוּתָם בַּחֲצוּצוֹת", על ידי חצוצרות תסבבו שבירת הלבבות ונמיכת הרוח (דעמיטהינג פער אוראכען) וכדוראת ההפעיל. וכן לשון "וְנוֹכַרְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם" לדעתי אין הכוונה בו שהתרועות יעלו וזכרונכם לטובה לפניו ית', כאילו בלעדי התרועות השכחה מצויה אצלו חלילה. אבל טעם "וְנוֹכַרְתֶּם", אתם תהיו נפעלים מן התרועות להתעורר בלבבכם לזכור את אשר שכחתם עד הנה. כי עזבתם מללכת בדרכי ה', והאויבים שבאו עליכם הם שלוחי השגחתו ית' להענישכם על שהיו מצוותיו כשכוחים מלבבכם. ועתה תתנו לב להיות זכורים ונוהרים לנטות ולפנות מהיום והלאה אל מצוותיו. מלת "לפני" ענינו כאן לדעתי ענין נטיית-הרצון ופניית. המחשבה (צור ווענדונג, ריכטונג), כמו "לפנות בקר" (שמות יד, כז), "פנות אל המנחה" (מלאכי ב, יג) (אייך צו גאטטליכען ריכטונגען עראינעקן) [להיזכר לפנות אל ה'].

*אלף*

1. קרא שוב את הפסוק, איך ניתן להפנינו כפשוטו, מהי המטרה כאן?
2. איך פרשנו מרחיב ומהי המטרה לדעתו?
3. איך הוא מביא ומסביר את המלה: "והרצועות"?
4. "תהיו נפעלים מן התרועות" מה הכוונה?
5. איך פרשנו מביא את המלה: "לפני" ואיך הוא מרחיב את מובנה כאן?

\* \* \*

**ג. חזקוני.**

פרק י' פסוקים כט'-לב':

(כט) נוסעים אנהנו, פירש"י: שיתף משה את עצמו עמם עדיין לא נגזרה גזרה וכסבור שהוא נכנס. חז"ק: שהרי ב' שמות פירש"י: שלח נא ביד תשלח<sup>87</sup>, אין סופי להכניסם \* לארץ. ולפי הפשט שתף משה עצמו עמם\*, אמר: עכשיו יאמרו ישראל מי שהוציאנו ממצרים ועשה לנו נסים וגבורות אינו נכנס, איך אנו נכנסין. ד"א מפני יתרו שלא יאמר: משה אינו נכנס, איך אכנס אני. והטבנו לך, מן השלל, אבל לתת לו חלק בארץ לא היה הרשות בידם.

(ל) כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלה, לא אניה הודאי בשביל הספק.

(לא) אל נא תעזוב איתנו, אם לא הטבנו לך עד עתה<sup>88</sup>. כי על כן ידעת חנותנו, שהרי בשביל כך שדעתך היה לבא עמנו ידעת חנותנו. והיית לנו לעינים, כמו: אם נא מצאתי חן בעיניך<sup>89</sup>, שהוא כמו לפניך, אף כאן מכאן ואילך תהיה לפנינו ולעינינו עמנו. ד"א גרים אחרים יסתכלו בך ויתנו לב להתגייר<sup>90</sup>.

(לב) אשר ייטיב ה' עמנו, להוסיף על שבעה עממים, כדכתיב: והרחבתי את גבולך<sup>91</sup>, והטבנו לך מאותו הטוב. וי"מ<sup>92</sup> שנדרו לו את ארץ הקניזי, הוא שכתוב באברהם אבינו: את הקניזי ואת הקניזי<sup>93</sup>, לכך בקרא שמו קניזי בהרבה מקומות, כדכתיב וירא את הקניזי<sup>94</sup>, ויאמר שאול אל הקניזי<sup>95</sup>.

*אלף*

1. יש כמה אפשרויות להסבר המלה: "אנחנו" התוכל להסביר?
2. מה רצה פרשנו להנחיל מאתנו בהבנת "והטבנו לך"?
3. מה חידושו בפסוקים ל', לאי?
4. מה היתה הפציה של פרשנו בביאורו לפסוק ל' ואיך הוא פתר זאת?

\* \* \*

**ד. באור יש"ר.**

פרק ח' פסוקים יג' יד', טו':

(יג) והעמדת. בפסוק הזה הוא לווי על התנופה, שיעמידם לפני אהרן שיניף אותם אחר עשיית הקרבנות: (יד) והבדלת. על ידי זה הם מוזדלים מתוך בני ישראל להיות מיוחדים לעבודתו: (טו) ואחרי כן וכו' וטוהרת אתם. חזר וכלל כל סדר הטוהרה, וענינו אחרי שתטהר אותם ותטהר להניפם, אז יבאו לעבוד: (טז) נתנים המזה לוי. לעבודתי מתוך יתר עמי ישראל: תחת פטרת. הוא מאמר בפני עצמו כמו שורה האתנה שלפניו, ומוסב על מלת לקחתי שלמותה, וביאורו, בעבור זה לקחתים לי כדי שיהיו תחת פטרת כל רחם, שהרי הזכורים היו לי מן הדין מעת הכותי כל זכור בדרך מלרים, ועתה לקחתי את הלויים תחתם: בבור כל מבני ישראל. שיעורו זכור כל איש מבני ישראל:

*אלף*

1. מה אחדש פרשנו בביאורו לפסוקים יג', יד'?
2. מה היה סדר הטוהרה?
3. בביאורו את פסוק טז' מרחיב פרשנו את כל התהליך, תסביר.

\* \* \*

ה. המהר"ל מפראג עם פירוש הרב זלצר .  
פרק יא' פסוק כה':

- 3 -  
בהעלותך

"ויאמר אדוני משה כלאם"

(במדבר י"א כ"ח)

רש"י: כלאם; הטל עליהם צרכי ציבור והם כלים מאליהם (סנהדרין ר').

עסקן צבור טרוד גם בשנתו (ולכן נבואה  
שהיא בלילה לא שורה עליו)

הנבואה איננה שורה על עסקני ציבור. מדוע? משום שהם טרודים בעסקנות צבורית ואין שכינה יכולה לשרות על אדם הטרוד כל כך. אך תמוה הרי הנבואה באה בעיקר בלילה בשעה שהאדם איננו טרוד אלא שוכב ונם על מיטתו! אומר המהר"ל: עסקן צבור כל כך טרוד ביום שגם בלילה בחלומותיו עולים וצצים הטרדות הללו ולכן לא יוכל לזכות בנבואה. וכך כותב המהר"ל בחידושי אגדות חלק ג':

מפני הטורח שיש לו (לעסקן הצבור) מחמת טרדה אין השכינה שורה עליו כי עיקר הנבואה היא בחלום בעת השינה, בשעה שאין הנפש פונה לעסקים של עולם, וזהו שהוא עוסק בצרכי צבור אינו פנוי כלל, (כי) אף בלילה בא החלום (המטריד לפי) מה שרגיל להתעסק בו (במשך היום) ולכך ממעטת (העסקנות) מן הנבואה.  
(חידושי אגדות ג' ע' קל"ז)

תל"ה:

1. איך רש"י מבין את פסוקנו?
2. איך המהר"ל מבין את דברי רש"י ומה מסקנתו מכך?
3. איך לפי זה מובן הנאמר כאן צ"י יהושע חנניה?

\*\*\*\*